

РЕШЕНИЕ

№ 318

гр. София, 18.01.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, XVIII КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 18.12.2020 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Милена Славейкова

**ЧЛЕНОВЕ: Даниела Гунева
Георги Тафров**

при участието на секретаря Гергана Мартинова и при участието на прокурора Куман Куманов, като разгледа дело номер **10586** по описа за **2020** година докладвано от съдия Даниела Гунева, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 285, ал. 1, изр. 2 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража /ЗИНЗС/, във вр. с глава дванадесета от Административнопроцесуалния кодекс /АПК/.

Образувано е по касационна жалба на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" /ГДИН/, чрез юрисконсулт М., срещу Решение № 4722 от 25.08.2020 г., постановено по адм. дело № 4114/ 2019 г. по описа на Административен съд София - град, I отделение 43 състав, в частта, с която ГДИН е осъдена да заплати на А. Н. Китова и Н. И. К. обезщетение в размер на 60 000 лв. за неимуществени за периода 13.07.2017 г. – 07.09.2017 г., от 07.09.2017г. до 13.12.2017г. и от 13.12.2017г. до 23.05.2018г. заедно със законната лихва от 01.06.2018 г. до окончателното изплащане на дължимото обезщетение и в частта, с която ГДИН е осъдена да заплати разноски по делото.

В касационната жалба са въведени оплаквания за неправилност на решението като постановено в нарушение на материалния и процесуалния закон, както и поради необоснованост – касационни основания по чл. 209, ал. 3 от АПК. Касаторът поддържа, че не са налице предпоставките от фактическия състав на чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС за ангажиране отговорността на ГДИН. Искането до съда е за отмяна на решението и постановяване на решение по същество, с което предявения иск срещу ГДИН да се отхвърли, алтернативно – да се намали размерът на присъденото обезщетение. Претендира се отмяна на решението и в частта за присъдените разноски.

В подробен писмен отговор на касационната жалба процесуалният представител на ищците, адв. С. отрича основателността на жалбата.

В съдебно заседание пред Административен съд София-град, касаторът се представлява от юрк. М., която излага искане за отмяна на съдебния акт и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на съда, счита, че с оспореното решение не са обсъдени всички относими доказателства, а размерът на присъденото обезщетение е необосновано висок. Ответникът А. Китова, лично и като законен представител на Н. К. представлявана от адв. С., намира, че решението на АССГ е правилно и законосъобразно и следва да бъде оставено в сила. Претендира разноски.

Според участващия в производството по делото прокурор от Софийска градска прокуратура касационната жалба е неоснователна.

Съдът, като провери служебно на основание чл. 218, ал. 2 от АПК, съответствието на решението със съществените процесуални правила и материалния закон, намира за установено следното:

Касационната жалба е допустима. Подадена е в срока по чл. 211 АПК от надлежна страна, за която съдебният акт е неблагоприятен.

Разгледана по същество е неоснователна.

Производството пред първата инстанция е образувано по предявения от И. Р. К. иск с правно основание чл. 284 и чл. 3 ал.2 от ЗИНЗС срещу Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" и Прокуратурата на РБ за присъждане на обезщетение за причинени имуществени вреди в размер на 1737,89 лв. и 60 000 лв. неимуществени вреди за периода 13.07.2017г. до 23.05.2018г., заедно със законната лихва за забавено плащане от датата на увреждането до окончателното изплащане на сумата. След датата на подаване на исковата молба ищецът е починал, поради което в съдебното производство са конституирани неговите законни наследници – А. Китова и Н. К..

Първоинстанционният съд е установил от фактическа страна, че ищецът е постъпил в Затвора [населено място] на 13.07.2017г. след като е бил задържан от френските власти по силата на Европейска заповед за арест. Същият е боледувал от онкологично заболяване „цервикален синовиален сарком в голям размер“ на шията. Освободен е на 23.05.2018г. след Указ № 68 от същата дата на вицепрезидента на РБ за помилване с остатък от наложеното наказание „лишаване от свобода“, след което заминава да се лекува в Испания.

Съдът е приел, че през периода 13.07.2017г. до 07.09.2017г. въпреки обстоятелството, че администрацията на затвора С. е била уведомена за заболяването на затворника, подкрепено с писмени доказателства от него, както и въпреки писмените указания на СГП за лечение по чл. 135 ал.2 от ЗИНЗС, не е проведено медицинско лечение. На 07.09.2017г. е извършена операция в УМБАЛ „Св. И. Р.“, като след нея ищецът е върнат в болницата към Затвора С., където не е било възможно да получи необходимите медицински грижи, а и е бил окован с белезници към леглото, на което бил настанен.

След проведена консултация в А. С. К. [населено място] от неговите близки, била извършена лъчетерапия за периода 24.10.2017г до 30.11.2017г. и от 04.12.2017г. до 13.12.2017г., преустановена по медицински съображения. Опитите на затворника, изразени с молби до СГП за постановяване на прекъсване изпълнението са приключили с откази.

По негова молба до АССГ с правно основание чл. 276 вр. чл. 3 от ЗИНЗС, съдът се е произнесъл с разпореждане по адм.д. № 4433/2018г., с което е задължил ГДИН

незабавно да осигури настаняване на И. К. в специализирано болнично заведение по неврохирургия и онкология по негов избор, за необходимия срок.

Съдът, произнесъл оспореното решение е приел, че исковете за заплащане на обезщетение за претърпени неимуществени вреди за посочените периоди срещу ГДИН са изцяло основателни, поради доказаност на незаконосъобразното бездействие на органа по изпълнение на наказанията да създаде условия за опазване на физическото и психическото здраве на лишения от свобода, като не е изпълнил задължението си по чл. 135 ал.1 и ал. 3 вр. чл. 128 от ЗИНЗС. По отношение на втория период със влязъл в сила съдебен акт е установено бездействие на администрацията на затвора, както и нарушения на чл. 3 ал.1 и 2 от ЗИНЗС. Приел е за доказани и през третия период нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС , както и бездействие на администрацията на затвора за предприемане на адекватно лечение чрез хоспитализация във външно специализирано лечебно заведение по онкология.

Съдът е приел за безспорно установено настъпването на неимуществени вреди като последица от неосигуряването на адекватно и своевременно медицинско обслужване, обусловили последващи проблеми в здравословното състояние на ищеца; че затворническата администрация не е взела необходимите мерки, за да осигури на К. медицински грижи, съобразени със здравословното му състояние и че това нейно бездействие е изложило на опасност здравето и живота на ищеца. Приел е, че бездействието на началника на затвора С. да осъществи правомощията си по чл. 135 ал.2 и ал.3 от ЗИНЗС представлява нарушение на забраната по чл. 3 ал. 1 и ал.2 от ЗИНЗС , приравнено на липса на медицинско обслужване. Счел е за доказана причинно –следствената връзка между осъщественото бездействие на администрацията и неблагоприятният изход от заболяването, изразяваща се в бързо влошаване в значителна степен и летален изход. При определяне размера на обезщетението за неимуществени вреди съдът е взел предвид обстоятелството, че заболяването на К. е било диагностицирано през месец април 2017 г., малко преди периода на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода и че ако е било проведено своевременно лечение, нямало да се стигне до влошаване на здравословното му състояние, по отношение на втория период е счел, че вредите са по-интензивни, както и преживените болки и страдания, а спрямо ищеца са използвани белезници без очевидна нужда от това, не са предоставяни дори минимални грижи за постоперативния период, лишен е бил от подкрепата на близките си. Приел е, че претърпените неимуществени вреди могат да бъдат възмездени със сумата от 60 000 лв., заедно със законната лихва от предявяването на иска до окончателното изплащане на дължимото обезщетение.

Искът е разгледан в контекста на обособената по своята специфика група от дела, заведени пред ЕСПЧ, на лица, лишени от свобода, които изтърпяват наказанието си в условия, неотговарящи на стандартите, установени от Съвета на Европа, определени сами по себе си, поради наличие на конкретни и ясни параметри, като условия, нарушаващи забраната за нечовешко и унижително отношение – чл. 3 ЕКПЧ.

Съгласно чл. 128 ЗИНЗС задължението за създаване на условия за опазване на физическото или психичното здраве на лишените от свобода лежи върху затворническата администрация. Във връзка с това задължение медицинското обслужване на лишените от свобода се осъществява в медицински центрове и специализирани болници за активно лечение, разкрити към местата за лишаване от свобода по реда на чл. 5, ал. 1 от Закона за лечебните заведения. Лечебните заведения

по ал. 1 са част от националната система за здравеопазване и медицинската помощ, която се осъществява в тях, съответства на общите медицински стандарти. Предписанията на медицинските специалисти имат задължителен характер за началниците на съответните места за лишаване от свобода. Медицинското решение се взема единствено в интерес на здравето на лишения от свобода. Задължението, произтичащо от текста, е свързано със създаване на условия за опазване на физическото и психическото здраве на лишените от свобода, какъвто е ищеца и по същество съставлява административна дейност. Дължимото обезщетение е за всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането. Отговорността не се презумира от закона, затова в тежест на ищеца е да установи наличието на кумулативно изискуемите се предпоставки за отговорността : действие или бездействие на административен орган по повод изпълнение на административна дейност; настъпила вреда; причинна връзка между тях. При липсата на който и да било елемент от фактическия състав не може да се реализира отговорността.

Правилен е изводът на АССГ, че от събраните по делото доказателства се установява бездействие на администрацията на затвора С. във връзка с изпълнение на задълженията ѝ по чл. 135 ал.1 и ал. 2 вр. чл.128 от ЗИНЗС. Задължението на ответника за оказване на медицинска помощ и здравен контрол е дадено в чл. 128, ал. 3 от ЗИНЗС и в Наредба № 2/22.03.2010 г. за условията и реда за медицинско обслужване в местата за лишаване от свобода, предвиждаща конкретни правила за поведение.

Правилно съдът е установил фактическата обстановка по делото, като спор по фактите няма.

Спорът се заключава в интерпретацията на наличните по делото доказателства.

Според касаторът ищецът не е починал, поради престоя си в затвора С., а в резултат на заболяването. В тази връзка се отчита обстоятелството, че на 10.05.2017г. е изготвено становище на лекарите в мадридската болница, а на 12.05.2017г. К. е задържан във Франция, което означава, че самият той, а и неговите близки, не са предприели нужните мерки за собственото здраве.

Съдът не споделя това схващане.

На първо място леталният изход е резултат от редица фактори, които в своята кумулативност биха могли, /но не винаги/ да го предопределят. За да бъде избегнат, следва тези от тях , които са благоприятни, да съществуват и бъдат осигурени в оптимална степен, а влиянието на неблагоприятните такива да бъде сведено до минимум. Дори тогава не е възможно да се прогнозира дали и колко дълго ще бъде избегната смъртта, която неизбежно настъпва без оглед заболяването, неговата тежест или бързина на развитие. Достатъчно е обаче едно от условията / в случая неосигуряване на лечение/ да не е налице, за да се ускори, усложни и развие по-бързо в неблагоприятен аспект заболяването. Именно в това се изразява отговорността на администрацията на затвора по отношение на лице, което е настанено там, а страда от заболяване: да осигури нужното лечение, без оглед изхода от самото заболяване. Ирелевантни са доводите на касатора относно поведението на болния и неговите близки, а освен това са и неправилни, тъй като са базирани на положение, траяло едва два дни, от което не може да се направи извод за проявена безотговорност към собственото му здраве, следване на други приоритети и пр. Не се споделят и доводите, че при диагностицирането през м. април 2017г. шансът му за излекуване е едва 30%.

Този процент съвсем не следва да се преценява като малък и нисък шанс за ремисия, тъй като е напълно възможно и при по-нисък процент човек да се излекува. Вярно е, че липсват гаранции за нелетален, благоприятен изход от заболяването, но такива гаранции принципно житейски не съществуват и не следва да се търсят. Това, което единствено е било нужно в конкретната ситуация е да се направи всичко възможно за осигуряване на адекватно лечение на болния, без да се очаква конкретен резултат от това. Резултатът е извън възможностите за реакция и преценка на администрацията и евентуалното му прогнозиране, освен че винаги може да е погрешно, не може да предопределя в каква степен и дали органа следва да изпълни законовите си задължения. Именно в това се изразява бездействието на органа, което е преценено като фактор, допринесъл за бързата смърт на К..

Не се споделят и доводите на касатора за необсъждане в тяхната цялост на приложени по делото писмени доказателства, които свидетелстват за активността на затворническата администрация. Изложено е схващането, че приложените доказателства доказват липса на незаконосъобразно бездействие на органа т.е липса на достатъчно медицинско обслужване.

Първоинстанционният съд е обсъдил само тези доказателства, които имат отношение към конкретното нарушение- неосигуряване на медицинско лечение. Цитираните от касатора писмени документи в по-голямата си част касаят провеждането на административни процедурни въпроси. Не са спорни обстоятелствата, че ищеца е бил опериран и впоследствие му е проведена лъчетерапия. Предмет на обсъждане е въпросът защо два месеца след постъпването му в затвора С. реално не е предприето лечение, как е протекъл постоперативния период в аспекта му на полагане на грижи и следвало ли е К. да бъде настанен в болница, специализирана за онкологични заболявания, извън системата на болничните заведения на ГДИН. Амбулаторните листа, епикризи и др. документи касаят самото заболяване, неговия ход и евентуално очаквано развитие, но не и задължението на органа да предостави възможност за лечение на болния в подходящия момент, при нужните условия и осигуряване на грижи. Безспорно е, че К. е посещавал многократно болнични заведения, но това съвсем не е достатъчно, за да се направи извод за осигуряване на нужното лечение. Аргументи в тази посока са обстойно изтъкнати в първоинстанционното решение. Съдът се е позовал и на разпореждане на АССГ по адм.д. 4433/2018г., влязло в сила, поради което установеното с него бездействие на администрацията за посочения период не може да бъде преразглеждано. Настаняването на болния в болнично заведение, което не може да му окаже лечение за конкретното заболяване, не може да се изтъква от касатора като липса на бездействие, поради формалния си характер. Такова действие на администрацията по хоспитализиране, извършено при очевидна и обективна невъзможност за провеждане на лечение не се приравнява на действие по осигуряване на медицински грижи и лечение. Законодателят не е имал предвид под задължение за създаване на условия за опазване на физическото и психическото здраве на лишените от свобода каквото и да е действие, стига да е свързано с медицински лица или болнично заведение, а такова, което действително да доведе до опазване на здравето на болния.

По отношение на втория период аргументите на съда са свързани основно с приетото за установено с разпореждане на АССГ по адм. д. 4433/2018г. незаконосъобразно бездействие, което не подлежи на пререшаване, както и с факта за оковане с белезници, преценено като несъразмерно с оглед целите на охраната му, с

неизпълнение на препоръката за настаняването на болния в хосписа на болница Т. за извършване на симптоматично и палиативно лечение, вкл. обезболяване.

Колкото се касае за изпълнимостта на разпореждане на АССГ по адм.д. № 4433/2018г., то има значение доколкото с него е установен със сила на присъдено нещо факта на осъществено незаконосъобразно бездействие от страна на затворническата администрация през период, предхождащ издаването на съдебния акт. Т.е дали обективно е било възможно изпълнението му поради помилването и освобождаването на затворника е ирелевантно обстоятелство.

Досежно третият период се твърди, че състоянието на болния не подлежи на системна противотуморна лекарствена терапия, продължаващото лечение е симптоматично и поддържащо, палиативно, вкл. обезболяване, противовъзпалително, поради което бездействието на администрацията е недоказано. Не се спори по тези обстоятелства. В решението на първата инстанция са обсъдени основно други обстоятелства, които имат отношение към разпоредбата на чл. 3 от ЗИНЗС, а именно лошите условия в болницата, липса на санитарна помощ, липса на хигиенно-битови условия, не предоставянена възможност за свиждане с близките, не осигуряване на диетична храна, които наред с това, че не е проследявано състоянието му чрез изследвания на показателите му се тълкува като бездействие от незаконосъобразен характер. Не се приемат аргументите на касатора, че свидетелските показания следва да се игнорират и да се даде превес на справките на служителите, които представляват документи с обвързващи съда материална доказателствена сила. Тези справки се ползват с доказателствена сила в административния процес, но не се преценят като обвързващи съда в съдопроизводствения процес, доколкото в последния, отразените в тях обстоятелства подлежат на доказване с всички доказателствени средства.

Ищеца не е преместен в друго специализирано лечебно заведение, поради което не му е било приложено подходящо и достатъчно лечение, вследствие на което са настъпили необратими увреждания на здравето му. Независимо, че е вярно, че първите проявни форми на заболяването на ищеца са се появили преди неговото настаняване в мястото за лишаване от свобода, то това не отрича задължението на затворническата администрация за оказване на медицинска помощ и здравен контрол, така както същото съществува в чл. 135 вр. чл.128 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража. Бездействието се е изразило в неизпълнението на задължението на тези органи по посочените разпоредби от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, вредите по отношение на ищеца се състоят в обстоятелството, че в резултат на това бездействие ищецът е претърпял болки, страдания и влошаване на здравословното си състояние. При поставената диагноза

на ищеца, при евентуално направени последващи изследвания, по отношение на същия е съществувала възможността да бъде настанен в съответната специализирана болница, при условие, че е била направена преценката за наличието на обстоятелствата по чл. 60, ал. 1, т. 1 (в лечебното заведение в мястото за лишаване от свобода няма условия за провеждане на необходимото лечение) или на това по чл. 60, ал. 1, т. 3 от наредбата (са необходими консултативни прегледи или специализирани изследвания).

Решението е валидно и допустимо и правилно.

Неблагоприятните физически изживявания на ищеца са пряка последица от поведението на затворническата администрацията. Вредите са действителни, сериозни и не могат да бъдат заличени, отстранени така, както засягането на увреденото имущество може да се отстрани чрез заплащане на парично обезщетение. Понесеното телесно или душевно страдание не може да се заличи впоследствие, нито пък да се замени с някакво напълно съответно на него обезщетение по вид и по размер.

Обезщетението за неимуществени вреди има компенсаторна функция - компенсира причинените вреди в техен паричен еквивалент. Както ЗОДОВ, така и ЗИНЗС свързват обезщетяването за претърпяна неимуществена вреда с критерия за справедливост. Съгласно нормата на чл. 52 от ЗЗД размерът на обезщетението за неимуществени вреди се определя от съда по справедливост. Понятието за справедливост не е абстрактно, а е свързано с преценката на редица конкретни обективно съществуващи обстоятелства, които следва да се имат предвид при определяне на дължимото обезщетение. В разглеждания случай това са периодът, през който е търпяно нарушението, конкретните факти, свързани със здравословното състояние на ищеца през времето на нарушението, както и последиците за неговото здравословно – физическо и психическо състояние, степента и интензитета на създаденото на ищеца неудобство, което според обсъдените по делото писмени и гласни доказателства, е такова, което може да бъде квалифицирано като "причиняващо страдание и унижаващо достойнство".

Съвкупната преценка на установените по делото факти: младата възраст на ищеца /роден през 1985 г. /, неговото здравословно състояние, налагащо бързо и адекватно лечение, обстоятелството, че заболяването предизвиква силни болки и води до физическа безпомощност, продължителността на увреждането обуславят извод, че справедливият размер на обезщетението е отсъденият от първоинстанционния съд.

Това обуславя потвърждаване изводите на първата инстанция, поради което решението следва да бъде оставено в сила.

По отношение на възражението за размера на присъдените разноски касателно сумата от 1 101,60 лв. за превод на документ от испански на български език. По делото е представена фактура/л. 594/ за извършен писмен превод от испански на български език на 51 стр. , на стойност 1101,60 лв., който касае други документи, извън представените пред администрацията на затвора, и е за нуждите на съдебното производство , поради което възражението в тази връзка следва да се отхвърли.

По отношение на претендираните пред настоящата инстанция разноски, оспорени като прекомерни от ответната страна: представени са доказателства за изплащането им чрез преводно нареждане, представен е договор за правна защита и съдействие и списък на разноските.

Съгласно чл. 36 от ЗА адвокатът или адвокатът от Европейския съюз има право на възнаграждение за своя труд. Размерът на възнаграждението се определя в договор между адвоката или адвоката от Европейския съюз и клиента. Този размер трябва да бъде справедлив и обоснован и не може да бъде по-нисък от предвидения в наредба на Висшия адвокатски съвет размер за съответния вид работа.

Съгласно чл. 8 от Наредба за минималните размери на адвокатските възнаграждения , минималния размер се изчислява на 2330 лв., а в случая е претендирана сума в размер на 2382 лв., което е незначително по-висок размер и следва да се присъди.

По тези съображения Административен съд София-град, 18 касационен състав

РЕШИ:

ОСТАВЯ В СИЛА Решение № 4722 от 25.08.2020 г., постановено по адм. дело № 4114/ 2019 г. по описа на Административен съд София - град, I отделение 43 състав, в обжалваната част, с която ГДИН е осъдена да заплати на А. Н. Китова и Н. И. К. обезщетение в размер на 60 000 лв. за неимуществени за периода 13.07.2017 г. – 07.09.2017 г., от 07.09.2017г. до 13.12.2017г. и от 13.12.2017г. до 23.05.2018г. заедно със законната лихва от 01.06.2018 г. до окончателното изплащане на дължимото обезщетение.

ОСЪЖДА ГДИН да заплати на А. Н. Китова и Н. И. К. разноски по делото в размер на 2382 /две хиляди триста осемдесет и два/ лева.

Решението не може да се обжалва.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ:1.

2.